

JEAN - BAPTISTE BELOT
(1822-1904)

Prof.Dr. Süleyman TULUCU

Daha çok Arapça-Fransızca, Fransızca-Arapça sözlükleriyle tanınmış bir Fransız müsteşirî ve Hıristiyan dîn adamı.

1 Mart 1822 yılında Fransa'daki eski Bourgogne vilâyetine bağı Lux (Côte d'Or)'de doğdu. Dijon papaz okulunda özel derslerle gramer, eski Yunan ve Latin edebiyatı ve belâgat, aynı zamanda bir yıl boyunca felsefe okudu. 18 Haziran 1842'de yirmi yaşında iken İsa Derneğı (Compagnie de Jésus)'ne girdi ve geri kalan papazlıkla ilgili bütün formasyonunu burada aldı. Papaz adaylığını tamamlayınca, Cezâyir'e, Cezâyir şehri yakınındaki Ben Aknoun yetimhanesine gitti. Burada iki yıl gramer öğretmeni olarak kaldı (1844-45). Sonra bütün gücünü Arapça tahsiline hasredeceğı Constantine'de bir yıl geçirdi. 1847'de felsefî çalışmalarını (1847-49) tamamlamak için Fransa'ya, Le Puy, Haute-Loire yakınlarındaki Vals'a döndü ve daha şimdiden Vals'da, orada 224 s. halinde taşbaskısı ile basılan (1849) *Eléments de la Grammaire Arabe* adlı eserini telif etti. Daha sonra, âdete göre, Avignon ve rahip tayin edildiğı (6 Ocak 1852) Bordeaux kolejlerinde ders vermekle görevlendirildi (1850-54). Roma'da ilâhiyat tahsil etti (1855-59). İlâhiyatla ilgili araştırmalarından sonra, bir yıl Villefranche-sur-Saône yakınındaki Mongré kolejinde kaldı. O sıralarda kendisine beş yıl boyunca (1861-66), Clermont-Ferrand'da, papaz adayı hocalığı vazifesi verildi. Papaz adayı hocası olarak Belot, ruhaniliğe dair üç eser yazıp yayınladı. 1866 yılı onun Lübnan'a hareket yılı oldu (sonbahar başında).

Belot, Lübnan'a ulaşınca, ahlâki ilâhiyat hoçası olarak Gazir Papaz okulunda iki yıl geçirdi (1866-68), sonra ölümüne kadar (14 Ağustos 1904) terk etmeyeceğı Beyrut'a gitti. Beyrut'ta, papalığa ait görevin bir parçası olduğunu bilmekle beraber, kitap ve yayın adamı oldu; ruhanilik, Hıristiyan hayatı, kutsal metin ile ilgili Arapça birçok dinî eser yayınladı. Bu türde altı orijinal yayın ve P. Fromage (öl. 1740)

tarafından telif edilen bir eserin ve onun tarafından yapılan üç tercümenin gözden geçirilmesi sayılabilir. Bu dört eseri Belot, yeniden yayınlamıştır. Bunların dışında, Katolik Matbaası'nda basılan ve metin veya provalarını tekrar gözden geçirmek istediği birçok dini kitap, özellikle Kitâb-ı Mukaddes'in Arapça tercümesi vardır. O, gerçekten de Katolik Matbaası'nun müdürü oldu ve bu, Beyrut'ta onun kendisi ile tanındığı ilk ünvanı oldu. Yerini P. Cuche (öl. 1895)'a bıraktığı 1880 yılı hariç, uzun zaman yani 1872'den 1897'ye kadar, kesintisiz olarak 24 yıl bu görevi işgal etti. 1898'de, ölümüne kadar (1904) sadece Arapça bölümüne bakmak üzere genel müdürlüğü bıraktı.

Ocak 1870'de, Vatikan Konsili esnasında, Cizvit babaları, muhaliflerin hücumlarına cevap vermek üzere, J.-B. Belot'un idaresi altında Katolik Matbaası'nda basılan, ince bir broşür halinde, haftalık küçük bir dergi çıkardılar. Onun ismi *Le Concile du Vatican* idi. Konsil Eylül 1870'de dağılıncaya, küçük dergi boyunu artırdı ve *el-Beşir* adını aldı. Böylece, Katolik Arapça bir gazete kurulmuş oldu. Belot'nun buna büyük katkısı vardı. Ayrıca, Arapça sözlük yazarlığında da onun dikkate değer çalışmaları ve büyük hizmetleri olmuştur.

Eserleri, Belot'nun isim vermeden (anonim) Hıristiyanlıkla ilgili Arapça yaptığı yayınlar şunlardır : 1. *el-Kilâdetü'd-dürriyye mine'l-erbe'att'l-Enâcili's-seriyye*. Dört İncil'e göre Hz. İsa'nın hayatı ve doktrini veya İncillerin uygunluğu (Beyrut 1881, 330 s.; gözden geçirilmiş 3. baskı, 1908, 284 s.). 2. *el-Gusnû'n-nadîr*. Çocukların Kitâb-ı Mukaddesi (Beyrut, 1. c., 1885, 185 s.; 2. c., 1887, 182 s.; 3. c., 1895 (?), 193 s.). 3. *Katfû'l-ehâr min mürüci'l-ahyâr*. Azizlerden küçük çiçekler (Beyrut, 1895-98, 33 fasıkül, 4 seri). 4. *Üç Tüsâ'ıyyât*. Üç dokuz günlük ibadet (Loyolalı Saint Ignace'ın şerefine tahsis edilen, Beyrut 1868, 108 s.; Saint Joseph'in şerefine tahsis edilen, 1875, 30 s.; Saint François Xavier'nin şerefine tahsis edilen, 1881, 84 s.). P. Fromage tarafından tercüme edilen eserlerin gözden geçirilmesi ve anonim olarak, yeniden neşri : 1. *İdâhu't-ta'limi'l-mesihî*. Trotti de la Chédardie tarafından yazılan Hıristiyan ilm-i hâl kitabının (catéchisme) izahı (Beyrut 1875, 574 s., tekrar basımı, 1882). 2.

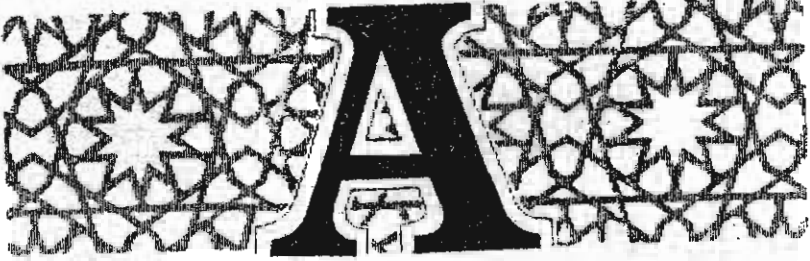
Mürücü'l-ahyâr fi terâcîmî'l-ebâr. Yılın bütün günleri için Azizlerin hayatı (Beyrut, 1. baskı, 1878; 2. baskı, 1880, 926 s.; 3. baskı, 1892).

3. *Kalâ'idü'l-yâkût fi vacibât'l-kehenût*. Rahibin görevleri. P. Dupont tarafından yazılmıştır (Beyrut 1895, 557 s.). Arap dili ve edebiyatı ve Arapça sözlükçülüğüne dair, bizzat yazdığı eserler : 1. *Eléments de la Grammaire Arabe*. Arapça gramerine dair (taşbaskısı, Vals 1849, 224+XV s.). 2. *Nühabü'l-mûlah*. Arap edebiyatından seçmeler. Belot ve A. Rodet tarafından hazırlanmıştır. 1870'de basımına başlanmış, 1874'te bitmiştir (Beyrut, 5 c., toplam 652 s.). Eser 20 defa neşredilmiş ve 38.000 baskı yapmıştır. 3. *el-Ferâ'idü'd-dürriyye fi'l-lugateyn'l-'Arabiyye ve'l-Faranziyye (Vocabulatre Arabe-Français)*. Arapça-Fransızca Sözlük. Belot, bu sözlüğü, P. Cuche'un sözlüğünü (1862'de Beyrut'ta basılmıştır, 759 s.) esas alarak hazırlamıştır (1. baskı, Beyrut 1883, X+1009 s.; 2. baskı, 1888; 3. baskı, 1893; 6. baskı, 1899; 16. baskı, 1951, XI+1012 s.; 18. baskı, 1964). Ayrıca, bu sözlüğün küçük hacimli (petit) baskıları da yapılmıştır (meselâ, Beyrut 1928, VIII+816 s.). 4. *Dictionnaire Français-Arabe*. Fransızca-Arapça Sözlük (Beyrut 1890, 1. kısım : X+1-724 s.; 2. kısım : 725-1609 s.; 2. baskı, 1900; yeni baskısı, Beyrut 1952, 745 s., 3 sütun hâlinde; muhtasar bir baskısı, Beyrut 1892, 788 s.; Beyrut 1949, 855 s.; diğer bir baskısı, Beyrut 1956, VIII+963 s.). 5. *Cours Pratique de Langue Arabe*. Pratik Arapça dersleri (Beyrut 1896, XIX+299 s.; 5. baskı, Beyrut 1922, XVI+310 s.). Ayrıca, Belot, Joseph Roze'un *Lisanü'l-mütercim ve türcümânü'l-mütekellim* adlı Fransızca-Arapça mükâleme elkitabını (2 c., Beyrut 1871; 4. baskı, 1884, 139 (?) ve 277 s.; daha sonraki bir baskısı, 1921) gözden geçirmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

V. Philip di Tarrâzi, *Târîhu's-sahâfeti'l-'Arabiyye*, Beyrut 1913, II, 81-87; L. Şeyho, *Târîhu'l-âdâbi'l-'Arabiyye fîr-rub'l-evvel mine'l-karni'l-'işrîn*, Beyrut 1926, s.33; Serkis Mu'cem, I, 587-588; J. Fück, *Die Arabischen Studien in Europa*, Leipzig 1955, s. 294-295; Ferdinân Tütel, *el-Müncid fîl-edeb ve'l-'ulûm*, Beyrut 1960, s. 84; *el-Mevsû'atü'l-'Arabiyye el-müyessere*, Kahire 1965, s. 402; Necib el-Akiki, *el-Müsteşrikûn*, 3. baskı, Kahire 1965, III, 1063, 4. baskı, III, 289-290; Zirikli, *el-A'lâm* (nşr. Züheyr Fethullâh), Beyrut 1984, VIII, 210; Un Orientaliste Jésuite, le P. Jean Belot (1822-1904), *Lettres de Mold*, VII (1895-1897), Bruxelles, s. 498; P. Louis Cheikho, *el-Maşrik* dergisi, VII, Beyrut 1904, s. 1144-1151; *Litterae Annuae Provinciae Lugdunensis Societatis Jesu*, année 1er oct. 1903-1er oct. 1904, Beyrut 1905, s. 77-80; H. Fleisch, *Les Pères Cuche, Belot et Hava, Auteurs de Dictionnaires Arabes*, *Arabica*, Leiden, X/1 (Janvier 1963), s. 57-61; a. mlf., Jean-Baptiste Belot (1822-1906), *Arabica*, XXV (1978), s. 1-9; Süleyman Tülücü, "Belot", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1992, V, 426-427.

Médisance.	مَشَايِرَة * مَأْيَر	Hé ! Est-ce que ?	أ * كَل
Piqué, greffé. Aigu (sabre).	مَأْيُور	Père céleste (le). Août (mois).	أَب * كَل
Or pur.	أَهْرِيْزِيْ وَذَهَبْ أَهْرِيْزِيْ	Désirer qc.	أَبْت * هِ وَأَبَا وَأَبَاةَ إِلَى
Soie.	أَهْرِيْسِيْ	S'apprêter l	أَبَا وَأَبِيْتَا وَأَبَا وَأَبَاةَ ل
Diocèse	أَهْرِيْسِيْة * أَهْرِيْسِيْة	à...	أَبَا... هِ
Aigüière. Pot à l'eau.	أَهْرِيْقِيْ * أَهْرِيْقِيْ	Pré, pâturage.	أَبْت * أَرْبَة
Agrafe.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ	Être brûlant (jour).	أَبْت * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
S'élançer, sauter (gazelle).	أَهْرِيْزَا * أَهْرِيْزَا وَأَهْرِيْزَا	Brûlant (jour).	أَبْت * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Insulter qn.	أَهْرِيْزَا * أَهْرِيْزَا	Médire de qn.	أَبْت * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Réprimander, mépriser, humilier qn.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	Durer.	أَبْت * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Ramasser, rassembler qc.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	S'arrêter dans un lieu.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Foule.	أَهْرِيْسِيْة * أَهْرِيْسِيْة	Devenir sauvage (bétail).	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Lier le pied à la cuisse (du chameau).	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	S'irriter contre.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Corde à lier le pied du chameau.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	Faire durer; effaroucher.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Jarret de l'homme. etc.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	Devenir perpétuel (ch.).	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Aisselle.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	nir sauvage (lien).	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Prendre et porter qc. sous l'aisselle.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	Éternité; perpétuité.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Il porte le mal sous son aisselle; surnom d'un arabe.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	Toujours.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Cé qu'on met sous l'aisselle.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	Pour toujours.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
S'enfuir (esclave).	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	Chose extraordinaire.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Qui s'est enfui.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	Bête fauve.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
Chameaux.	أَهْرِيْسِيْ * أَهْرِيْسِيْ وَأَهْرِيْسِيْ	Perpétuel; éternel.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
		Perpétuité; éternité.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
		Piquer qn.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
		Faire avaler une aiguille à...	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
		Féconder.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
		greffer (un palmier, etc.).	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
		Aiguille. Aiguillon.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
		Boussole.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ
		Étui à aiguilles. Greffoir.	أَب * هِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ وَأَبْتِ

A, 1re lettre de l'alphabet,
sm.

ألف

—, pr.

ب , ل , في

Ce livre est à moi

هَذَا الْكِتَابُ لِي

Il est à Rome.

هُوَ بِرُومَةَ

Il est à l'étroit.

هُوَ فِي ضَيْقَةٍ

Avec mouvement.

إِلَى

Il est allé à...

ذَهَبَ أَوْ انْطَلَقَ إِلَى ...

—, 3e pers. du verbe avoir;

عِنْدَهُ , مَعَهُ , لَهُ

Abaissement, sm. act.

خَفَضٌ , خَفْضٌ

خَفْضٌ وَرِيطَةٌ

—, état.

إِنْخِطَاطٌ , خَبْرٌ وَرِيطَةٌ

—, humiliation.

خَقَارَةٌ , خِزْيٌ

ذَلٌّ , ذَلَالَةٌ , هَوَانٌ , مَهَانَةٌ

Abaisser, va. qc.

خَطَّ أَوْ خَفَضَ

سَأَلَ , تَوَلَّى

—, qn.

ذَلَّلَ وَأَذَلَّ وَأَسْفَلَ

S' —, vp.

خَبَّطَ أَوْ رَتَّبَطَ , خَطَّ

وَأَخَطَّ

—, s'humilier.

تَعَضَّم , تَذَلَّلَ

تَنَازَلَ , تَوَاضَعَ وَأَخَضَعَ

Abalourdir, va. qn.

أَثَقَلَ عَيْنَهُ

Abandon, sm.

تَرْكٌ , مَجْرَانٌ

إِهْمَالٌ (تَسْلِيمٌ , تَسْيِيبٌ)

—, remise.

تَرْكٌ , تَرْخِيَةٌ , تَسْلِيمٌ

A F —

بِإِهْمَالٍ

Abandonné, e, a. et pp.

مَتْرُوكٌ , مَتْرُوكَةٌ

مُتَسَلِّمٌ (مُتَسَلِّمَةٌ , مُتَسَيِّبٌ)

Chose —

تَرْكِيَّةٌ [سَالِبَةٌ]

—, a. sans appui.

مَتَخَوِّلٌ

Abandonnement, sm.

تَرْكٌ , تَرْخِيَّةٌ

Abandonner, va. quitter qc.

تَرَكَ أَوْ تَخَلَّى

تَرَكَ أَوْ تَخَلَّى (دَعَا) , تَرَكَ أَوْ تَخَلَّى

أَهْمَلَ أَوْ تَرَكَ

—, négliger.

أَهْمَلَ وَ[أَهْمَلَ] أَوْ تَرَكَ

—, qn.

خَذَلَ أَوْ خَدَّلَ أَوْ أَرْخَضَهُ لَ

S' —, vp. se livrer à

تَلَمَّ ذَاكَ لَ

— au mal.

أَتَمَّكَ فِي الْإِثْمِ